

Mișcărilor revoluționare de la Brăila le-a fost consacrată o lucrare cu caracter monografic¹. Printr-o cercetare exhaustivă a izvoarelor interne și externe și prin publicarea unui interesant material documentar, de arhivă, autorul a izbutit să dea cele mai judicioase soluții problemelor legate de aceste mișcări revoluționare și să evidențieze totodată amploarea și semnificația lor pe planul istoriei noastre.

În limitele impuse de exigențele unei tratări sistematice și complete, autorul analizează activitatea desfășurată de elementele revoluționare și în centrul portuar al Galațiului. Folosind știrile provenite din rapoartele consulare sau din alte surse, C. N. Velichi notează acțiunea întreprinsă în vederea recrutării de prozeliți în Galați și în Moldova în general, măsurile luate de autoritățile moldovene pentru preîntâmpinarea tulburărilor, atât în oraș, unde au fost sporite efectivele miliției, cât și în anumite județe ale Principatului, în care se descoperise o « ramificație a complotului » și unde operau agenți care efectuau « recrutări clandestine ».

Activitatea desfășurată în Moldova urma să aducă revoluționarilor din Brăila un important contingent de prozeliți². Informațiile — ne referim în special la cele care au în vedere mișcarea din 1841 — verifică de asemenea intenția ocîrmuirii moldovene de a colabora, în eventualitatea în care sprijinul i-ar fi fost solicitat, cu autoritățile muntene în vederea înăbușirii mișcării³.

În general, ecoul în Moldova al mișcărilor de la Brăila poate fi urmărit mai ales după informațiile generale incluse în rapoartele onora dintre consuli. Astfel, de pildă, Huber este acela care oferă detalii privitoare la ramificațiile complotului în ținuturile Moldovei⁴, precum și la recompensarea domnitorului Sturza de către sultan, în semn de recunoștință pentru energia manifestată în evenimentele de la începutul lunii iulie 1841⁵. Sînt interesante de asemenea știrile din rapoartele lui Billecocq, în care acesta notează că, în lipsa unei forțe armate suficiente, Brăila, ca și Galați — dată fiind existența unui puternic contingent de muncitori — pot deveni centrele unor agitații periculoase⁶, precum și acela în care relevă manifestația făcută de populația orașului Galați cu prilejul înhumării onora din victimele represaliilor de la Brăila⁷.

Consulii, în materialele lor, fac și o descriere a felului în care s-au desfășurat evenimentele. Un interes mai mare în această privință îl prezintă relatarea supleantului consulului sard din Galați. După cît se pare, raportul acestuia, făcînd abstracție de documentele anchetei, oferă informațiile cele mai complete asupra mișcării revoluționare din 1841⁸.

Din cele relatate mai sus se poate constata că informațiile privind ecoul în Moldova al mișcărilor revoluționare de la Brăila, provenite mai ales din surse indirecte, prin caracterul lor general, nu sînt de natură să contribuie la realizarea unei imagini mai apropiate de realitate. Documentele pe care le prezentăm

¹ Constantin N. Velichi, *op. cit.*, Vezi și *Știri și documente inedite asupra mișcării revoluționare de la Brăila din 1841*, în Rsl., V, 1962, p. 85 și urm.

² Constantin N. Velichi, *Mișcările revoluționare de la Brăila din 1841—1843*, p. 43—45.

³ *Ibidem*, p. 227—228, doc. nr. 16 și 17.

⁴ Huber către Guizot, *Hurmuzaki*, XVII, doc. nr. DCCXCII, p. 820—822 (8 august 1841).

⁵ *Ibidem*, doc. nr. DCCXCIV, p. 823 (25 august 1841).

⁶ Billecocq către Guizot, *ibidem*, doc. nr. DCCXC, p. 817—818 (30 iulie 1841).

⁷ *Ibidem*, doc. nr. DCCXCI, p. 819—820 (5 august 1841).

⁸ Cf. D. Bodin, *Nouvelles informations sur les mouvements revolutionnaires Roumains et slaves de Craiova, Galatz et Braila de 1840—1843*, București, 1943, p. 175—176 și 185—186,